

Aktievinstbeskattningen — detaljreform nödvändig?

Av godkände revisorn Herbert Arvidson.

Vid överlåtelse av en ekonomisk verksamhet gäller som bekant olika skatterättsliga regler, beroende på den överlåtna verksamhetens kapitalassociationsform. Det är väl känt, att köpeskillingen i enskild firma normalt utgör denna förvärvskällas sista transaktion och därför i sin helhet inkomstbeskattas överlåtelseåret. Nu är emellertid inte syftet med dessa rader att redogöra för gällande regler vid överlåtelse av olika företagsformer och därvid uppkommande materiella effekter, utan att fästa uppmärksamheten på en anomali i regelsystemet, som sannolikt har sin förklaring i att skattereglerna vid företagsöverlåtelser inte ägnats någon samlad översyn.

För att underlätta min fortsatta framställning synes vissa påståenden och analyser vara motiverade.

Med en ekonomisk verksamhets *substansvärde* förstås som regel ett justerat eget kapital, det vill säga det värde det egna kapitalet får, sedan tillgångar och skulder redovisats till "verkliga värden" (dolda reserver upplösts, övervärden eliminerats) och latent (villkorliga) inkomstskatteskulder beaktats. Det justerade egna kapitalet kan efter dessa beräkningar avvika både positivt och negativt från det egna kapitalets bokförda värde.

Med *avkastningsvärde* förstås det värde, som en ekonomisk verksamhets *vinstkapacitet*, med ett visst förräntningskrav förmår att förränta. (Vinstkapacitet är detsamma som "verklig vinst", det vill säga den redovisade vinsten justeras med inkomstskatter, bokslutsdispositioner, "onormala resultatsposter" samt skillnaden mellan i räkenskaperna gjorda och kalkylmässiga avskrivningar).

Normalt torde en ekonomisk verksamhet ha ett avkastningsvärde som överstiger substansvärdet, det vill säga verksamheten har en *goodwill*, vilket även kan uttryckas så, att verksamheten förmår att förränta inte bara substansvärdet, utan därjämte ytterligare ett kapital; storleken av detta beror på bl a förräntningskravet.

Om dessa påståenden/analyser accepteras, kan substans- resp. avkastningsvärde i princip beräknas på samma sätt för alla ekonomiska verksamheter, oavsett företagsform.

Ovanstående har som nämnts endast till syfte att underlätta den fortsatta framställningen och underbygga mitt förslag till en detaljreform av aktievinstbeskattningen.

Låt oss anta, att enskilda firman Detaljistiköp i starkt sammandrag har följande balansräkning.

Balansräkning I

Kontanter och kundfordringar	1 200	Kortfristiga skulder	3 000
Varulager	3 000	Långfristiga skulder	1 500
Maskiner/Inventarier	<u>3 000</u>	Eget kapital	<u>2 700</u>
	<u>7 200</u>		<u>7 200</u>

Låt oss anta, att varulagret har ett "verkligt värde" på 5 000 och maskinparken på 6 000. Om inkomstskatten antas vara 50 % skulle en "hyfsad" balansräkning få följande utseende

Balansräkning II

Kontanter och kundfordringar	1 200	Latenta skatteskulder	2 500
Varulager	5 000	Kortfristiga skulder	3 000
Maskiner/Inventarier	<u>6 000</u>	Långfristiga skulder	1 500
	<u>12.200</u>	Eget kapital	<u>5 200</u>
			<u>12.200</u>

Firmans vinstkapacitet är sådan, att en köpare är beredd att betala 15 000 för rörelsen inkl varulager och maskinpark.

Köparens balansräkning får i detta fall följande utseende.

Balansräkning III

Varulager	5 000	Eget kapital	15 000
Maskiner/Inventarier	6 000		
Goodwill	<u>4 000</u>		
	<u>15 000</u>		<u>15 000</u>

För säljaren blir 15 000 inkomst av rörelse och för köparen blir varje krona, utöver ersättning för varulager och maskiner/inventarier skattemässigt avskrivningsbar goodwill.

Om Balansräkning II ovan i stället avsett ett aktiebolag (latent utskiftningsskatteskuld har ej beaktats), hade förvärvet skett i form av en aktieöverlåtelse. Om det justerade egna kapitalet varit oförändrat 5 200, liksom även köpeskillingen, hade köparen även i detta fall presterat ett vederlag för goodwill; denna är dock till ingen del skattemässigt avskrivningsbar.

Skälet härtill är säkert, att aktieöverlåtelsen beskattas enligt realisationsvinstreglerna och det är detta, som med tiden givit upphov till en säkerligen icke medvetet avsedd "dubbelbeskattning".

Så länge aktievinsterna inte träffades av någon inkomstbeskattning (den tiden är inte särskilt avlägsen!) var det onekligen en viss logik i systemet, att förvärvspriset för aktier inte kunde inrymmas i något skattemässigt avskrivningsunderlag, trots att en viss del av aktielikviden i normalfallet bestod av goodwillersättning, ty för säljaren föranledde ju transaktionen ingen inkomstbeskattning.

Frågan har emellertid kommit i ett helt nytt läge i och med införandet av den "eviga" kapitalvinstbeskattningen; man kan nog dessutom befara, att aktievinstbeskattningen framledes, om den ändras, kommer att skärpas, vilket ytterligare ökar skillnaderna i beskattningen vid överlåtelse av olika företagsformer. Enligt min mening skulle en ändring vara tekniskt ganska enkel att genomföra genom att medge köparen skattemässigt avdrag för goodwill (enligt samma regler som nu gäller för goodwill i "rörelsefallet") motsvarande det belopp, som för säljaren utgör skattepliktig inkomst, det vill säga som regel 40 % av försäljningslikviden minus säljarens anskaffningskostnad.

Självfallet måste köparens anskaffningskostnad vid en kommande försäljning reduceras med det belopp som utgjort avdragsgill goodwill.

Att aktievinstbeskattningen sannolikt infördes av fördelningspolitiska skäl kan ju inte motivera att denna tekniska orättvisa skall få bestå.